



BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXIV. ROČNÍK

1. ČÍSLO

FEBRUÁR 2019



Foto: Eubomíra Fallerová



Foto: Eva Fábiánová

*Priehrštie piesní pre Mikuláša
4. strana*



Foto: Ľubomíra Fallerová

*Bilancovanie činnosti vo IV. obvode
6. strana*



Foto: Anna Kutnyánszka

*Slovenské fašiangy v Novej Pešti
6. strana*



Foto: Ľubomíra Fallerová

*Z vlaňajších aktivít slovenského zboru II. obvodu
7. strana*



Foto: Internet

*Matičné pracoviská a spolupráca s krajanmi
9. strana*



Foto: Ľubomíra Fallerová

*Po stopách vzájomných vzťahov
10. strana*

Slovenská samospráva Budapešti vyštartovala do nového roku



Foto: Lubomíra Fallerová

Rok 2019 je síce už v plnom prúde, ale keďže náš časopis vychádza každý druhý mesiac, toto číslo prináša aj články o udalostiach, ktoré prebiehali po decembrovej uzávierke.

Teraz však pár slov o prvom tohtoročnom zasadnutí Slovenskej samosprávy Budapešti. Rokovanie otvorila a viedla predsedníčka SSB **Edita Hortiová**, ktorá na úvod zapriala všetkým prítomným v novom roku veľa úspechov v pracovnom i v osobnom živote. Zaujímala sa o to, kto ako strávil sviatky. Po krátkom rozhovore venovanom Vianociam a Novému roku poslanci pristúpili k práci.

V období medzi minuloročným verejným a prvým tohtoročným zasadnutím SSB vyúčtovala dotácie, ktoré jej v roku 2018 poskytol Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí na usporiadanie Dňa budapeštianskych Slovákov, na vydávanie nášho časopisu, na vlastivedný zájazd poslancov podnietený 100. výročím vzniku ČSR a na tradičné uctenie pamiatky spolupatrónov Európy sv. Cyrila a Metoda v Zalaváre – niekdajšom Blatnohrade. Viacero poslancov sa zúčastnilo na verejnom zasadnutí slovenských samospráv VIII. a IX. obvodu, a to nielen ako obecnosť, ale aj ako aktívni účastníci kultúrneho programu. **Levente Galda** zastupoval SSB na spoločnom verejnom zasadnutí slovenských samospráv V. a XI. obvodu, ktoré sa konalo v Gárdonyi. **Edita**

Hortiová sa 12. decembra stretla s hlavným radcom Samosprávy hlavného mesta pre národnosti **Dr. Tamásom Szentesom**, ktorý sa zaujímal o prácu a pravidelné programy samosprávy a v prípade potreby ponúkol svoju pomoc. Poslanci nevynechali ani januárové koncerty cimbalovej virtuózky **Viktórie Herencsárovej** v Paláci Dunaj a v Kultúrnom dome Sándora Vigyázóa v XVII. obvode. V januári SSB vyúčtovala podpory, ktoré získala od Ministerstva ľudských zdrojov (EMMI), respektíve od Správy fondu Gábora Bethlena na usporiadanie Dňa budapeštianskych Slovákov, respektíve na vytvorenie webovej stránky SSB (NEMZ-KUL-16-0340 a NEMZ-KUL-18-0052), ktorá je už k dispozícii všetkým záujemcom pod názvom www.bpslovaci.hu.

Poslanci prerokovali organizačné otázky, respektíve posledné úpravy programu slovenského plesu, úlohy súvisiace s fungovaním samosprávy, prípravu zmlúv, ktoré má samospráva v úmysle podpísať so slovenskými voľenými zbormi jednotlivých mestských častí Budapešti, so zahraničnými partnermi a s partnermi poskytujúcimi podporu k jej fungovaniu. Navrhli zvolať predsedov a poslancov slovenských samospráv v hlavnom meste na koordinačnú poradu, ktorej termín záleží od možnosti a času parlamentného hovorcu **Antona Paulíka** a predsedníčky Celoštátnej slovenskej

samosprávy v Maďarsku **Alžbety Hollerovej Račkovej**, ktorých chcú pozvať na rokovanie. Na prvom tohtoročnom zasadnutí SSB poslanci hovorili o prípravách Dňa žien, ktorý síce tradične organizuje Klub slovenských dôchodcov, ale po osvedčenej minuloročnej spolupráci SSB so Slovenskou samosprávou II. obvodu sa v tomto roku do spolupráce zapojí aj Slovenská samospráva III. obvodu a spoločne zabezpečia priestory a finančné podmienky osláv našich žien.

Poslanci sa venovali aj prosbe, s ktorou sa v liste obrátila na samosprávu predsedníčka Slovenskej samosprávy XIII. obvodu **Zuzana Hollósyová** vo veci májového hostovania trnavského Divadla Jána Palárika v Budapešti s hrou Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch, ktoré pripravuje spolu so Slovenskou samosprávou VI. obvodu. Predstavenie by sa malo uskutočniť 16. mája. Okrem finančnej pomoci požiadala Zuzana Hollósyová aj o pomoc pri mobilizovaní obecnosť. Poslanci nevyhlásili poskytnutie finančnej pomoci na pokrytie nákladov plánovaného divadelného predstavenia, ale odporučili, aby sa o tejto veci rokovalo aj na pripravovanej koordinačnej porade predsedov budapeštianskych slovenských samospráv.

Lubomíra Fallerová
Pavol Beňo

Priehrštie piesní pre Mikuláša



Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti už tradične organizuje *Stretnutie s Mikulášom*. Nebolo tomu inak ani v tomto roku a tak sa 6. decembra zišli malí i veľkí, aby spoločne privítali uja v červenom plášti. Dospeli si však ešte pred jeho príchodom na verejnom zasadnutí zboru vypočuli, čo všetko vykonali slovenské poslankyne v roku 2018. Nimi organizovaných akcií bolo veľa, o mnohých ste sa mohli dočítať aj na stránkach nášho časopisu. Samospráva úspešne spolupracuje tak na miestnej, ako aj na medzinárodnej úrovni, o čom svedčia jej cesty do Poľska, Chorvátska a Česka, pričom na domácej pôde prijala aj hostí spoza hraníc.

Udržiava veľmi dobré styky s miestnou samosprávou, čo sa prejavuje na množstve podujatí usporiadaných v mestskej časti. Ich rad tradične uzatvára *Stretnutie s Mikulášom v Dome národnosti*, kde sa už dávno nenazbieralo toľko detí z XIII. obvodu a z budapeštianskej slovenskej školy, ako vlani. Napriek tomu, že prišli v hojnom počte, pričom od batoliat až po gymnazistov, pokojne spolu čakali. Predvídajú organizátorky totiž pre ne pripravili ceruzky, farbičky a papier, aby si mohli krátiť dlhú chvíľu kreslením obrázkov pre Mikuláša. Jeho príchod už tradične oznamuje zvonček. Deti vedeli, že tomuto Mikulášovi sa musia prihovoriť po slovensky, inak

im nebude rozumieť. Za krásne pesničky a básničky ich obdaroval sladkosťami. Medzi deťmi sa našli aj smelšie, ktoré recitovali alebo spievali samostatne, ale viac bolo takých, ktoré predviedli svoj pozdrav v skupinkách alebo za pomoci pani učiteľky. K slovenskému Mikulášovi aj v tomto roku žiakov *budapeštianskej slovenskej základnej a materskej školy* odprevadili **Eva Szilágyiová Šubová** a **Monika Szelényiová**. Organizátori sa veľmi potešili aj tomu, že viacerí obyvatelia obvodu priviedli na stretnutie svoje deti a vnúčatá, aby mohli spolu stráviť príjemné popoludnie v predvianočnom slovenskom duchu.

Text a foto: (ef)

Súťaž o súčasnosti Slovákov v Maďarsku

Začiatkom decembra uplynulého roka Slovenská samospráva II. obvodu usporiadala už hádam možno povedať tradičnú vedomostnú súťaž, tentoraz na tému *Súčasnosť Slovákov v Maďarsku*. Študenti slovenského gymnázia, ktorých na súťaž pripravili a sprevádzali profesorky **Margita Zaťková** a **Alžbeta Eszesová Vrbovská**, mali za úlohu pozorne počúvať prednášku a na základe počutých, ale aj v minulosti získaných vedomostí odpovedať na kvízové otázky. Prednášku mala predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku **Alžbeta Hollerová Račková**. Okrem 13 gymnazistov sa do súťaže zapojili



Foto: Eubomíra Fallerová

aj 2 dospelí. Takmer všetky otázky zodpovedali správne a tak všetci účastníci kvízu dostali za odmenu cenné slovenské knihy, ktoré samospráva zakúpila vo vydavateľstve Ikar z podpory Celoštátnej slovenskej

samosprávy. Akciu finančne podporil aj finančný a kontrolný výbor Samosprávy II. obvodu Budapešti. Súťaž prebiehala v slovenskom jazyku.

Slovenská samospráva XIII. obvodu medzinárodne



Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti udržiava úzke pracovné kontakty tak v rámci mestskej časti, ako aj celoštátne či medzinárodne. Spolu s ostatnými národnostnými volenými zbormi obvodu sídli v Dome národností. Jedenásť národnostných samospráv vytvorilo okrúhly stôl na zastupovanie spoločných záujmov. V rámci tohto fóra navzájom navštevujú materské krajiny jednotlivých národností. Počas tohto leta mali predsedníčka slovenskej samosprávy **Zuzana Hollósyová** a podpredsedníčka **Eva Fábíánová** možnosť prežiť týždeň v Chorvátsku. Na ostrov Korčula odcestovali spolu s aktivistami chorvátskych samospráv XIII. obvodu Budapešti a Érd. Ostrov leží medzi ostrovmi Hvar a Lastovo. Je dlhý 47 km a 6-8 km široký. Má príjemné podnebie a vysoký počet hodín slnečného svitu, priemerne 3000 hodín ročne. Počas týždňového pobytu účastníci poznávacieho zájazdu bývali v osade Prišćapac a mali možnosť navštíviť Dubrovnik, mesto Korčula, ale aj podniknúť okružnú plavbu okolo ostrova, či ochutnať miestny olivový olej a spoznať jeho výrobný proces. Samozrejme, poslanci si našli čas aj na to, aby sa porozprávali o svojej práci, o spoločných problémoch, veď Chorváti a Slováci v Maďarsku sú nielen podobne početne zastúpení, ale majú podobné aj úlohy a problémy.

V apríli slovenská samospráva hostila slovenský folklórny súbor z Prahy. *Limbora* predviedla vynikajúce vystúpenie nielen v Budapešti, ale aj vo Vacove a v Jači. Na „odplatu“ vedenie folklórneho súboru v novembri pozvalo poslancov slovenského voleného zboru do Prahy. Podľa najnovšieho sčítania obyvateľstva, ktoré sa uskutočnilo v roku 2011, žije v Prahe 22 576 Slovákov, 3103 Nemcov, 2102 Poliakov, 49 085 Ukrajincov, 19 853 Rusov a 11 212 Vietnamcov.

Priateľstvo medzi Zuzanou Hollósyovou a **Máriou a Jaroslavom Miňovcami** nie je nové. Spája ich dlhoročná spoločná folklórna minulosť, pričom majú veľké zásluhy aj na zastupovaní záujmov Slovákov v Maďarsku, resp. v Česku. *Limbora* je viac ako folklórny súbor. Ponúka rodinám možnosť prežívať slovenský duch. „Každý rok realizujeme cyklus vzdelávacích programov – *Školu slovenských tradícií, Školu ozvien domova, Krok za krokom celým rokom, Slovenčina moja, krásne zvuky máš, Ako chutí domov... Vydali sme zbierku slovenských piesní, hier a zvykoslovných textov Limbora hrá a spieva I.*“ zrekapitulovala M. Miňová a dodala, že v Prahe nie je možnosť inštitucionálne študovať slovenský jazyk, nepokladajú za dostatočné slovenské národnostné rozhlasové vysielanie a v televízii tamojší Slováci tiež nemajú

možnosť prezentovať sa v samostatnej relácii. Dlhý víkend v Prahe stačil poslankyniam Slovenskej samosprávy XIII. obvodu na „prebehnutie“ stovčatého mesta, ale podarilo sa im stretnúť aj s predstaviteľmi tamojších národností.

Od roku 2007 majú národnosti žijúce v Prahe k dispozícii tzv. Dom národnostných menšín, ktorý slúži tak na reprezentačné, ako aj na kancelárske a výchovno-vzdelávacie účely. Ako povedal riaditeľ domu **Jakub Štědroň**, často organizujú výstavy – túto možnosť práve využívala bulharská národnosť. Tu sa Z. Hollósyová a E. Fábíánová stretli s predstaviteľkou občianskeho združenia *Bona fide Vierou Kučerovou*, ktorá hovorila o možnostiach vyučovania jazyka. Občianske združenie *Bona fide* v Prahe vytvára dostatok priestoru pre prácu s deťmi. Viacerými podujatiami sa vinie najmä snaha približovať čaro slovenského jazyka prostredníctvom živého slova. Či už z diel obľúbených autorov literatúry pre deti a mládež, alebo príbehmi bábkového divadla.

Snahou Slovenskej samosprávy XIII. obvodu je spoznať krajanov a predstaviteľov ostatných národností tak v rámci obvodu, ako aj medzinárodne. Podobné stretnutia sú vhodné na takéto spoznávanie.

(ef)

Foto: autorka

Bilancovanie činnosti vo IV. obvode

Začiatkom decembra sa v skorých popoludňajších hodinách obyvatelia IV. obvodu Budapešti, ktorí sa nejakou formou viažu k slovenskej národnosti, zišli na ulici Munkásotthon 39, aby si v príjemnej atmosfére vynovenej reštaurácie vypočuli správu o činnosti Slovenskej samosprávy Novej Pešti, ktorú predniesla jej predsedníčka **Anna Kutnyánszka**. Stretnutie prebiehalo v duchu blížiacich sa vianočných sviatkov, k čomu vo veľkej miere prispeli aj obrázkové vstupy idyllickej krajinky so zasneženými domčekmi premietané na veľkej obrazovke, občas vystriedané vianočnými piesňami. Hostí privítal „čestný člen“ slovenskej samosprávy **Tibor Balázs**. Aj keď na zozname slovenských kandidátov figuroval na štvrtom mieste a je teda náhradným poslancom, aktívne sa zapája do organizovania podujatí samosprávy a často sa zhostuje úlohy konferenciera.

Po privítaní sa slova ujala Anna Kutnyánszka, ktorá v krátkosti oboznámila prítomných, medzi ktorými bol aj zástupca notára (prednostu) Samosprávy Novej Pešti **Dr. Zalán Varga**, s minuloročnou činnosťou zboru. Medzi jeho tradičné podujatia patrí populárny fašiangový večierok, prezentácia na Dňoch mestskej časti Nová Pešť, účasť na Dni rodiny v miestnej materskej škole, na ktorom sa predstavil prostredníctvom škôlkarov budapeštianskej slovenskej školy. Spoločne s nemeckou a poľskou samosprávou sa zapojil do Národnostného športového dňa a zúčastnil sa na adventnom večere. Okrem toho samospráva usporiadala aj stretnutia klubového charakteru, na ktorých varila tradičné slovenské jedlá. Pravidelne sa zúčastňovala na podujatiach organizovaných slovenskými samosprávami pôsobiacimi v Budapešti i na programoch Slovenského inštitútu. Na vlast-

né podujatia pozývala vystupovať Slovenský folklórny spolok Lipa, Súbor za zachovanie tradícií v Kerepeši, Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena, folkloristov z Mlynkov, Dabašu-Šáre a pod. Na záver A. Kutnyánszka zapriala prítomným pokojné sviatky a šťastný nový rok.

V krátkosti sa prítomným prihovorel aj Zalán Varga, ktorý sa poďakoval slovenskej samospráve za vykonanú prácu a tak isto poprial všetkým príjemné Vianoce a úspešný nový rok. Slávnostnú atmosféru vystupňoval prednes dvoch básní. Jednu zarecitovala **Zsuzsa Révészová** a druhá, Karácsonyi rege od Endreho Adyho, zaznela z videozáznamu v podaní **Gyulu Szabóa**. Po chvíli ticha, ktoré nastalo po precítenom prednese, poslankyňa **Zuzana Királyová** poprial všetkým príjemnú zábavu pri prestretom stole.

Anna Kutnyánszka /EF

Slovenské fašiangy v Novej Pešti

Slovenská samospráva IV. obvodu každý rok v januári usporadúva fašiangový večierok s kultúrnym programom, pohostením a tancom. Podujatie sa aj v tomto roku uskutočnilo v centre mestskej časti, v divadelnej sále Mládežníckeho domu. Tento večierok bol v poradí desiaty, teda jubilejný. Vedenie kultúrneho domu a ochotní pomocníci veľmi pekne a účelne zariadili veľkú sálu pre vyše sto hostí.

Po privítacom prejave predsedníčky *Slovenskej samosprávy IV. obvodu* **Anny Kutnyánszkej** sa predstavil aj organizátor a konferencier kultúrneho programu **Tibor Balázs**. Program sa začal premietnutím filmu o fašiangových sprievodoch a zábavách v Benátkach a v Rio de Janeiro.

Na javisku najprv vystúpila skupina Kultúrneho spolku za Mlynky pod vedením **Leventeho Galdu**. Slovenské ľudové piesne, spracované pre štyri



Foto: Anna Kutnyánszka

hlasy, rozveselili obecenstvo. Veľký úspech malo vystúpenie harmonikára **Petra Bereca**, po ktorom sa opäť predstavili Mlynčania, ale už so svetovými a slovenskými šlágrami. Nasledoval program Mužského speváckeho zboru Tungsram Zoltána Kodálya pod taktovkou **Pétera Pálinskása**, ktorý je aj dirigentom nášho speváckeho zboru Ozvena. Speváci Tungsramu pravidelne vystupujú na každom podujatí Slovenskej samosprávy Novej Pešti a vždy prednesú aj nejakú slovenskú skladbu. Tentoraz uviedli svoj program hymnickou piesňou Daj Boh šťastia tejto zemi a upravenou ľudov-

vou piesňou Tancuj, tancuj. Potom zaspievali známe operetné skladby a na záver temperamentnú juhoafrickú hymnickú pieseň Siyhamba. Zbor zaslúžene zožal búrlivý potlesk obecenstva.

Keďže fašiangy nemôžu prebiehať bez tanca, na javisku sa objavili

tanečníci Spolku za zachovávanie tradícií v Kerepeši. Vo víre tanca sa točili farebné sukne dievčat a bystro klopkali čížmy tanečníkov v rytme pekných slovenských tancov. Po ich vystúpení zaznel radostný potlesk ako vďaka nielen za prednes tancov, ale aj za zachovanie slovenského folklórneho dedičstva.

Po programe nasledoval neviazaný rozhovor pri čabianskej klobáse a chutných fašiangových šiškách a neodmysliteľný tanec na melódie populárnej tanečnej hudby.

Ružena Czifrová

Z vlašajších aktivít slovenského zboru II. obvodu

Našimi prioritami boli aj vlani zastupovanie záujmov a monitorovanie nárokov slovenských obyvateľov II. obvodu, podporovanie slovenských občianskych organizácií (Klubu slovenských dôchodcov v Budapešti, Slovenského folklórneho spolku Lipa, Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena, Kruhu priateľov Slovenského Komlóša), ako aj Slovenského divadla Vertigo, s ktorými spolupracujeme pri organizovaní našich podujatí, ako aj spolupráca s ostatnými slovenskými samosprávami pôsobiacimi v Budapešti. Dôraz kladieme na spoluprácu s mládežou, a to prostredníctvom Materskej školy, základnej školy, gymnázia a žiackeho domova s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti – konkrétne formou usporadúvania slovenských podujatí určených študentom gymnázia. So školou máme uzavretú dohodu o spolupráci.

V rámci 300. výročia osídlenia Békešskej Čaby Slováckmi sme začiatkom júla, v období usporiadania osláv Dňa Slovákov v Maďarsku, strávili štyri dni v Békešskej Čabe a jej okolí. Zavítali sme aj do mesta Čorváš, kde nás privítali primátor a viceprimátor mesta, ako aj poslanci miestnej slovenskej samosprávy. Hostitelia nám pripravili prehliadku mesta a bohatej národopisnej zbierky. V Čorváši sme podpísali dohodu o spolupráci s tamojšou slovenskou samosprávou. Táto spolupráca má isté súvislosti aj s obyvateľmi II. obvodu, pretože ako sme sa priamo v Čorváši dozvedeli, v 50. rokoch minulého storočia do tohto mesta násilne vystaňovali desiatky rodín žijúcich v II. obvode Budapešti.

Čorvášania ich prijali medzi seba a snažili sa im uľahčiť bremeno, ktoré na nich uvalil vtedajší režim.

Vlani sme si pripomenuli 100. výročie vzniku Československa – v máji sme absolvovali päťdňovú cestu po západnom Slovensku, po stopách Slovákov žijúcich, respektíve študujúcich či pracujúcich na území súčasného Maďarska, ktorí sa nejakou formou podieľali na zrode Československej republiky. Navštívili sme mestá Bytča, Žilina, Trnava, Modra, mohyly Milana Rastislava Štefánika na Bradle a jeho rodný dom v Košariskách, v Myjave sme si pozreli budovu, v ktorej založili Slovenskú národnú radu a stretli sme sa s členmi folklórneho súboru Kopaničiar, ktorý v roku 2015 na naše pozvanie reprezentoval slovenskú kultúru na Dni II. obvodu Budapešti. Začiatkom novembra sme spoločne so Slovenskou samosprávou Budapešti usporiadali na túto tému prednášku a vedomostnú súťaž. Prednášal historik **PhD. Ivan Halász**. Medzi účastníkmi boli aj študenti budapeštianskeho slovenského gymnázia.

V rámci podporovania občianskych organizácií sme koncom novembra usporiadali spolu s Kruhom priateľov Slovenského Komlóša oslavy 90. narodenín básnika **Juraja Dolnozemskeho** a pripravili sme kvíz o jeho živote a tvorbe. Do súťaže sa zapojili predovšetkým študenti budapeštianskeho slovenského gymnázia. O podujatie prejavilo záujem veľa obyvateľov hlavného mesta, ale prišla aj delegácia zo Slovenského Komlóša. Na túto akciu sme získali podporu

Verejnoprospešnej nadácie Zväzu Slovákov v Maďarsku.

Začiatkom decembra sme usporiadali našu tradičnú vedomostnú súťaž, tentoraz na tému Súčasnosť Slovákov v Maďarsku, o ktorej sa môžete dočítať v samostatnom článku. Takisto v decembri sme usporiadali verejné zasadnutie a podnikli sme poznávací zájazd po južnom Slovensku. V obci Podhájska sme sa stretli s riaditeľom Termálneho kúpaliska **Jozefom Barcajom**, ktorý sa živo zaujíma a podporuje Slovákov v Maďarsku i organizáciu Slovákov z Maďarska na Slovensku. Navštívili sme niekoľko miest a obcí, v ktorých žijú potomkovia Slovákov z Maďarska.

Predsedička nášho zboru **Eva Szvítlová** je aktívnou členkou speváckeho zboru Ozvena, s ktorým absolvovala množstvo vystúpení doma i v zahraničí. O našich akciách, ale aj o akciách ostatných slovenských volených zborov a slovenských občianskych organizácií pôsobiacich na území Budapešti, sme pravidelne informovali na stránkach dvojmesačníka Budapeštiansky Slovák, ktorého šéfredaktorkou je podpredsedníčka našej samosprávy **Eubomíra Fallerová** a jazykovou redaktorkou členka zboru **Vlasta Zsákaiová**, ale pravidelne prispievame aj do týždenníka Slovákov v Maďarsku *Ľudových novín*.

Popri programoch, ktoré sme organizovali samostatne alebo v spolupráci s partnerskými organizáciami, sme sa zúčastnili na množstve slovenských podujatí v hlavnom meste i na vidieku.

VZS

Časopis *Budapeštiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste.

Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Na spoločnom verejnom zasadnutí v VIII. a IX. obvode



Foto: Monika Szelényiová

Koncom uplynulého roka usporiadali slovenské samosprávy VIII. a IX. obvodu v rámci osvedčenej tradície spoločné verejné zasadnutie. Predseda zboru v Jozefove **Kazimír Kápolnai** oboznámil prítomných s významnejšími udalosťami a aktivitami, ktorým sa poslanci počas dvanástich mesiacov venovali. Už 19 rokov táto samospráva organizuje pravidelne raz mesačne sväté omše v slovenskom jazyku v Kostole sv. Jozefa na Horváthovom námestí a po nich nasledujúce agapé. Takisto pravidelne kladie vence k pamätným tabuliam v Jozefove a k tabuli Jozefa Viktorina vo Vyšehrade. Pri príležitosti 100. výročia vzniku ČSR bola spoluorganizátorom kladenia vencov k pamätným tabuliam **Milana Hodžu** a **Ferdinanda Jurigu**. V spolupráci s nemeckou samosprávou po druhýkrát usporiadala spoločný slovensko-nemecký národnostný večer. Medzi tradičné podujatia zboru patrí adventný koncert, na ktorom vystupuje Budapeštiansky spevácky zbor Ozvena v kostole sv. Jozefa. Nebolo tomu inak ani v prvú decembrovú nedeľu a koncert bol výnimočne pozdvihujúci. Ozvenári si pripravili veľa nových piesní s biblickou tematikou, ktoré pod vedením dirigenta **Pétera Pálinskása** predniesli na profesionálnej úrovni. Prirodzene, poslanci sa zúčastňovali na podujatiach organizovaných inými slovenskými samosprávami. Nevynechali



fašiangové kultúrne podujatie, púť do Zalaváru, či vlastivedné výlety na Slovensko. Spolupracovali s viacerými slovenskými samosprávami a finančne podporili Klub slovenských dôchodcov.

Slovenská samospráva pôsobiaca v IX. obvode si v roku 2018 vytýčila za cieľ zúčastňovať sa podľa možnosti každú prvú nedeľu v mesiaci na slovenských omšiach v kostole sv. Jozefa, respektíve na slovenských evanjelických bohoslužbách.

Prirodzene, navštevovala aj podujatia iných slovenských samospráv, napríklad fašiangový ples budapeštianskych Slovákov, kladenie vencov v Zalaváre a vo Vyšehrade. Zúčastnila sa na Dni Slovákov v Maďarsku v Békešskej Čabe a na Dni budapeštianskych Slovákov.

Medzi jej vlastné podujatia patrila prezentácia na Národnostnej kavalkáde, na ktorú pozvala tanečný súbor z Kerestúru a na Veselici na sídlisku,

kde predviedol ukážku slovenského folklóru Spolok za zachovávanie tradícií v Kerepeši. Zorganizovala tradičnú prehliadku Budapešti loďou, tentoraz venovanú pamiatke zosnulého **Mikuláša Bogára**, niekdajšieho predsedu ich samosprávy. Navštívila obec Mojmírovce, kde so starostom **Martinom Pálkom** podpísala zmluvu o spolupráci.

Finančne podporila biblický tábor Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Budapešti, programy Slovenského spolku Identita, doškoloňovanie Budapeštianskeho speváckeho zboru Ozvena, cestovné náklady Materskej školy, základnej školy, gymnázia a žiackeho domova s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti na trojdňový výlet na Slovensko, ako aj programy Klubu slovenských dôchodcov.

Samospráva podpísala zmluvu o spolupráci so Slovenskou samosprávou XIII. obvodu, IX. obvodu, s Ozvenou, so Slovenským folklórnym spolkom Lipa, Slovenskou samosprávou v Čuvári a s obcou Mojmírovce.

Po referáte predsedníčky Slovenskej samosprávy IX. obvodu **Moniky Szelényiovej** nasledovalo vystúpenie *Kultúrneho spolku za Mlynky* a po ňom ochutnávka slovenských špecialít.

**Kazimír Kápolnai /
Monika Szelényiová /
LF**

Matičné pracoviská a spolupráca s krajanmi

V roku 2018 Krajanské múzeum (KM) posilnilo informovanie o možnostiach spolupráce s krajanmi aj smerom k členskej základni Matice slovenskej (MS). Na žiadosť predsedu MS *Mariána Gešpera* pripravilo informačný blok budúcej vízie práce s krajanmi na regionálnych úrovniach a doposiaľ ho prezentovalo krajaniským radám v Trnavskom, Trenčianskom i Žilinskom kraji. Informácie odzneli aj na grémiu krajských rád a školení nových zamestnancov Matice slovenskej. V tomto trende bude múzeum pokračovať aj v ostatných krajoch počas roku 2019.

KM má ambíciu prácu regionálnych zložiek MS zosystematizovať, posilniť a následne ju prezentovať na oficiálnych fórach štátnych orgánov Slovenskej republiky s cieľom jej hmotnej podpory. V posilňovaní vzájomných prepojení smerom do zahraničia Matica slovenskej pomáha najmä Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri MS, ktorá je ohniskom návrhov krajankej spolupráce s matičiarimi.

Počas roku 2018 Matica pracovala so Slovákami v zahraničí aj na regionálnej úrovni. V Banskobystrickom kraji s krajanmi v zahraničí spolupracovali veľmi intenzívne Dom Matice slovenskej (D MS) Banská Bystrica a Miestny odbor (MO) MS Zvolenská Slatina, ktorí pripravili koncertné vystúpenia pre krajanov zo Srbska a Chorvátska. Navštívili nielen krajanov vo Vojvodine, ale i MO MS Rijeka v Chorvátsku. MO MS Zvolenská Slatina v spolupráci s obcou Zvolenská Slatina pripravili tradičný Slatinský jarmok za účasti FS Vreteno z Kysáča. S krajanmi pracovalo aj OP MS Hrušov. Členovia MO MS Hrušov sa zúčastnili Mládežníckeho folklórneho festivalu v Čerpotoku (RO) a tiež pripravili Hontiansku parádu a jej krajaniský dvor, za účasti FS Morena (Londýn) a SKUS Jednota zo Šídu (Srbsko). Riaditeľky D MS Fil'akovo a D MS Lučenec boli prítomné na akcii Slovákov v Českej republike, v Slovenskom dome v Prahe, kde spoločne s FS Jánošík krajanjky podporili

podujatie FOLKLORNÍ MEJDLO BY SLOVAKFOLKLORE. Momentálne sa na KM obrátil MO MS Podzámčok so žiadosťou o pomoc pri nashartovaní spolupráce s krajanmi z Rumunska a Maďarska.

V Bratislavskom kraji spolupracuje s krajanmi z Vojvodiny MO MS Rača, kde sa vzájomná spolupráca realizuje najmä výmennými pobytmi. Významná je aj dlhoročná spolupráca MO MS Petržalka, ktorý sa zameriava na spoluprácu s krajanmi z maďarského Piliša.

V Trnavskom kraji sa spoluprácou s krajanmi z Maďarska zaoberá D MS Galanta a MO MS Galanta. V roku 2018 sa venovali najmä témam reemigrácie a tiež digitalizovaniu archívov z tohto obdobia. D MS Galanta na jeseň pripravil jubilejné stretnutie spolku Slovákov z Maďarska na Slovensku, ktorý si pripomenul svoje 20-ročné trvanie.

V Nitrianskom kraji spoluprácu realizuje najmä D MS Nitra, ktorý v roku 2018 pripravoval aktivity prevažne s krajanmi žijúcimi v Chorvátsku. D MS Nitra bol prítomný na 25. výročí MS Osijek a 36. ročníku prehliadky slovenského folklóru v Chorvátskej republike, spoločne s MO MS Dražovce. Pri 25. výročí MS v Osijeku sa do spolupráce zapojili MO MS Nitra – Janíkovce a MO MS Čakajovce. Dom pripravil aj výstavu pre Slovenské kultúrne centrum Našice.

Krajanjia z Chorvátska boli prítomní aj na Slovensku. MS Soljani sa zúčastnili na slávnostiach v Krnči v spolupráci s MO MS Krnča. V septembri členovia MS Osijek zavítali na slávnosti založenia MO MS Čakajovce a na Cyrilo-metodské slávnosti a Pribinove slávnosti v Nitre. Na jeseň 2018 MO MS Továrniky pozval Kultúrno – umelecký spolok Zvolen – Kulpín na divadelné vystúpenie do Topoľčian a Bojne. V Nitrianskom kraji spolupracuje s krajanmi aj MO MS Nové Zámky, ktorý zastrelil účasť FS Matičiarik na krajaniskom folklórnom podujatí v Oradei (RO). Dlhoročnú spoluprácu s krajanmi z maďarského Piliša zastreluje aj MO MS Šurany.

Z Košického a Prešovského kraja celoročne spolupracujú s krajanmi z Ukrajiny pracovníci D MS Michalovce a tiež Oblastného pracoviska (OP) Vranov nad Topľou. Ich spolupráca sa realizuje osobnou účasťou na jednotlivých podujatiach Kultúrno-oblastnej organizácie Matica slovenská v Užhorode a v kooperácii pri pripravách jednotlivých podujatí. V Prešovskom kraji sa rozbieha za pomoci KM MS spolupráca MO MS Stará Ľubovňa so Slovákami z poľského Kacvína.

V Žilinskom kraji s krajanmi systémovo spolupracuje MO MS Trstená, ktorý počas roku 2018 pripravil v spolupráci s krajanmi v Poľsku viaceré podujatia, napr.: výmenné podujatie „Oživenie tradícií a zvykov našich predkov“, program pri príležitosti 60. výročia založenia časopisu Život v Poľsku, výstavu detských výtvarných prác zo spišských a oravských škôl pod názvom: „Obálka časopisu Život v slávnostnom šate“. Na spolupráci sa podieľa aj D MS Žilina, ktorý prezentoval činnosť Krajanského múzea vernisážami výstav Predstavuje sa KM MS a Cesta slovenskou Amerikou. Taktiež organizuje súťaž školských a triednych časopisov Proslavis s krajaniskou účasťou.

KM MS ako ústredné pracovisko MS pre krajaniskú problematiku v oblasti prezentácie krajanov na Slovensku počas roku 2018 zabezpečilo účasť krajanov na hlavných podujatiach MS: na Slovesnej jari (krajan z Českej republiky), účasť krajaniských súborov na NMS 2018 (Remetské poštáre a Turianska dolina z Ukrajiny) a tiež účasť krajanov na Národnom zraze Mladej Matice (krajanjia z Ukrajiny).

V najbližšom období má v pláne informácie o aktuálnych možnostiach spolupráce s krajanmi prezentovať aj ostatným Krajaniským radám MS a prácu matičiarov so Slovákami v zahraničí systematizovať do čo najvyššej možnej miery.

Po stopách vzájomných vzťahov



Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti v dňoch od 12. do 16. decembra podnikla cestu po južnom a strednom Slovensku. Myšlienka opätovnej návštevy Slovenska sa zrodila ešte v priebehu leta, na Dni Slovákov v Maďarsku. Vtedy sme sa v Békešskej Čabe stretli s riaditeľom termálnych kúpeľov v Podhájskej **Jozefom Barcajom**, ktorý Čabanom daroval drevenú sochu Jánošíka. Na dlhší rozhovor sme vtedy nemali príležitosť, nedozvedeli sme sa, kde pramení jeho vzťah k našincom. Zvedavosť nás podnietila k tomu, aby sme sa vybrali na Slovensko spoznávať vzájomné vzťahy, prepojenia so Slovákami v Maďarsku. Hneď na začiatku nášho stretnutia s Jozefom Barcajom sme mu položili otázku, čo podnietilo jeho záujem o Slovákov žijúcich v Maďarsku. Nie, nepochádza z rodiny repatriantov, ale kedysi, pred rokmi, sa stretol s predsedníčkou Spolku Slovákov z Maďarska so sídlom v Galante **Annou Pilárikovou**. Rozhovor s ňou ho natoľko zaujal, že sa jej prostredníctvom zoznámil s komlôšskymi Slovákami. Stretnutí časom pribúdalo, našiel medzi nimi mnohých úprimných, obdivuhodných ľudí, viacerí sa stali jeho priateľmi. Postupne sa vďaka nim zoznámil aj s Čabanmi. Bolo preto prirodzené, že na Podhájske dni klobás a tradičných špecialít,

ktoré usporadúvajú od roku 2017, prichádzajú okrem domácich aj Békeščania a Komlôšania. Záujem pána riaditeľa o nás súvisí aj s tým, že jeho rozvetvená rodina z matkinej strany žije na Slovensku i v Maďarsku. Často cestuje do Maďarska, na naše podujatia, ale aj do kúpeľných miest, kde si rozširuje odborné poznatky, získava skúsenosti, ktoré sa potom snaží uplatňovať vo svojej práci. Veľmi nás potešilo, že vďaka našej zvedavosti sme sa dostali na ďalšie zaujímavé, výnimočné miesto na Slovensku, o ktorom sme doteraz nevedeli. Na našu škodu, pretože termálne kúpalisko v Podhájskej je vyhľadávanou destináciou nielen domácich, ale aj zahraničných turistov, predovšetkým z Čiech a Poľska, ale aj z Maďarska a Rakúska. Jeho rarita spočíva v tom, že tu vyvierajúca horúca minerálna voda sa svojim zložením vyrovná kvalite vody Mŕtveho mora a je jedinečná svojho druhu v celej Európe. Pomáha ľuďom, ktorí majú problémy s prieduškami, dýchacími cestami, lieči dnu, doliečuje zlomeniny, zmierňuje reumatické bolesti, cievne a kĺbové ochorenia, bolesti chrbtice, kožné ochorenia. Návštevu tejto obce môžeme odporúčať najmä mimo hlavnej sezóny (júl - august), pretože vtedy je tam podľa slov pána riaditeľa skutočne rušno.

V priebehu nášho pobytu na južnom Slovensku nás zastihla zima. Komárno a Nové Zámky sme navštívili ešte za jesenného počasia, ale Nitru, Topoľčianky, Banskú Bystricu a Sládkovičovo už pod prikrývkou bieleho snehu. Nitriansky hrad bol tak tajupľnejší. Koníky v topoľčianskom žrebčine mali zo snehu radosť ako malé deti. V Sládkovičove, meste, ktoré tiež organizuje klobásové festivaly a má veľmi dobré styky s čorvášskou slovenskou samosprávou, s ktorou náš zbor už dlhší čas úspešne spolupracuje, sme sa už museli zohrievať horúcim čajom.

Vo všetkých týchto mestách dodnes žijú Slováci, respektíve potomkovia Slovákov, ktorí sa sem prisťahovali z Maďarska, a ktorých organizácie aktívne spolupracujú s viacerými slovenskými organizáciami pôsobiacimi v Maďarsku, medzi nimi so Slovenskou samosprávou Budapešti, respektíve Kruhom priateľov Slovenského Komlôša, s ktorými Slovenská samospráva II. obvodu tesne spolupracuje. Zasnežené južné Slovensko a ľudia, s ktorými sme sa tam stretli, nám navodili príjemnú predvianočnú atmosféru. Stupňovalo ju poznanie, že spolupatričnosť a priateľstvo sú hodnoty, za ktoré sa oplatí angažovať sa na našom národnostnom poličku.

VZS/EF

Večierok súčasnej slovenskej poézie

Koncom januára sa v Slovenskom inštitúte konal večierok súčasnej slovenskej poézie za účasti básnikov **Ivice Ruttkayovej a Erika Ondrejčka**. Organizátori pozvali na večierok aj **Etelu Farkašová**, ktorá však zo zdravotných dôvodov nemohla pricestovať do Budapešti.

Moderátorom programu bol básnik, dramatik, prekladateľ, publicista, diplomat a vydavateľ **Milan Richter**, ktorý spolu s generálnym tajomníkom Maďarského PEN klubu **Istvánom Turczim** bol už po druhýkrát iniciátorom podujatia tohto rázu.

Vzhľadom na to, že Etela Farkašová nebola prítomná, jej tvorbu predstavila rozhlasová redaktorka Ivica Ruttkayová. Uviedla, že Farkašová ako spisovateľka je prítomná v slovenskej literatúre od sedemdesiatych rokov. Jej prozaická tvorba má silný sociálny rozmer. V roku 2006 sa prvýkrát predstavila ako poetka. Keďže má seriózne hudobné vzdelanie, častou témou jej poézie je hudba. V roku 2018 získala prestížnu literárnu cenu Anasoft litera. Etela Farkašová je aj neúnavná organizátorka. Z jej iniciatívy vzniklo niekoľko medzinárodných antológií súčasnej literárnej tvorby. Zvláštnu pozornosť si zasluhuje päť samostatných zbierok poézie, respektíve prózy autoriek so slovenskými koreňmi, žijúcich v Maďarsku, Rumunsku, na Slovensku a v Srbsku, zostave-

ných v spolupráci s **Vierou Benkovou** z Vojvodiny, vydaných v rokoch 2014 – 2018 Maticou slovenskou v Srbsku.

Ďalším prezentovaným autorom bol Erik Ondrejčka. Je vyštudovaný geodet a písaniu poézie sa venuje už viac ako dve desaťročia. Knižne debutoval v roku 2004 básnickou zbierkou *Na vnútornej strane viečok*. Stihol vydať päť samostatných zbierok básní pre dospelých a niekoľko ďalších pre deti. Okrem literatúry sa prezentuje aj vo výtvarnom, hudobnom a multimedialnom umení. Zbierka jeho detských veršov *Abecedári* získala viacero prestížnych ocenení: Bronzovú medailu Creativity International Awards (USA, 2015), Najlepšia detská kniha leta (2015) a Najkrajšia detská kniha leta (2015). Považuje za česť, že organizátori 3. Medzinárodného festivalu poézie v bosenskej Banja Luke si vybrali jeho báseň *Holub* ako úvodnú skladbu slávnostného otvorenia festivalu.

Rozhlasovú novinárku, poetku, spisovateľku a dramatičku Ivicu Ruttkayovú predstavil Milan Richter. Debutovala v roku 2002 básnickou zbierkou *Anjeličkárka – komentáre*. V roku 2007 vyšla zbierka jej krátkych próz a rozhlasových dramatických textov s názvom *Marylin miluje literatúru*. Je autorkou viacerých rozhlasových pásiem, ktoré boli ocenené v rámci Festivalov pôvodných rozhlasových hier. V roku 2012

publikovala básnickú zbierku *Hadia* žena, ktorú roku 2012 ocenili prémiou Literárneho fondu za pôvodnú slovenskú tvorbu. Texty Ivicy Ruttkayovej boli zaradené v antológiách *Plášť bohyně – výber z poetickej tvorby slovenských autoriek z Maďarska, Rumunska, Slovenska a Srbska* (2012), *Antológia slovenskej ženskej prózy v hindskom jazyku* (2014) a *Studienky – antológia poviedok slovenských autoriek z materskej krajiny a Dolnej zeme* (2014). V roku 2015 vyšla zbierka jej básní inšpirovaných vodou s názvom *Vodné znamenia 2*, ktorú ilustrovala výtvarníčka **Ingrid Zámečnicková**.

Večer poézie ukončilo vystúpenie Istvána Turcziho, ktorý recitoval svoju báseň *Závazok času*, napísanú na počesť zosnulého maďarského spisovateľa a laureáta Nobelovej ceny **Imre Kertésza**. Ďalšou básňou v podaní autora bola *Sladké ústa* zo zbierky „light“ erotických básní. István Turczí sa pochválil aj tým, že v roku 2020 očakáva vydanie zbierky svojich básní preložených do slovenčiny.

Početné publikum pozorne počúvalo básne v podaní autorov a po ukončení programu sa neviazane zhováralo s hosťami zo Slovenska. Bola to skvelá príležitosť zoznámiť sa s osobnosťami súčasnej slovenskej literatúry a nadväzovať neformálne kontakty.

Pavol Beňo

Výzva SSB na udelenie ceny Za budapeštianskych Slovákov

Slovenská samospráva Budapešti vypisuje konkurz na udelenie ceny **Za budapeštianskych Slovákov**, ktorá sa odovzdáva pri príležitosti **Dňa budapeštianskych Slovákov**.

Cena sa udeľuje fyzickým osobám alebo kolektívom, ktoré svojou činnosťou výrazne a dlhodobo prispeli k rozvoju slovenského života v Budapešti.

Cenu môže získať:

- Slovákov, ktorý svojou činnosťou výrazne a dlhodobo prispel k rozvoju života komunity Slovákov v Budapešti;
- v Budapešti účinkujúci slovenský kolektív, ktorý svojou činnosťou výrazne a dlhodobo prispel k rozvoju života komunity Slovákov v Budapešti.

Kandidátov na cenu môžu nominovať:

- slovenské samosprávy pôsobiace v Budapešti;
- v Budapešti účinkujúce slovenské právnické osoby;
- fyzické osoby.

Návrhy musia obsahovať:

1. návrhový list na tlačive;
 2. doklad, z ktorého vyplýva, že ide o organizáciu Slovákov účinkujúcu v Budapešti / fyzickú osobu patriacu k slovenskej komunite v Budapešti.
- Okrem uvedených povinných príloh je možné priložiť aj iné, ktoré by boli nápomocné pri rozhodovaní o udelení ceny. V prípade potreby zriaďovateľ ceny môže vyžiadať od navrhovateľa ďalšie

doplňujúce údaje o nominovanom kandidátovi.

Návrhy treba podať písomne v slovenskom jazyku do 31. októbra 2019 na adresu SSB:

Slovenská samospráva Budapešti, 1054 Budapest, Akadémia u. 1. II. em. 290. a elektronickou poštou na adresu: ssampb@gmail.com

Rozhodujúca je však písomná forma návrhu, ktorú treba zaslať v uvedenom termíne. Elektronická forma má len informatívny charakter a nie je záväzná. Ďalšie informácie je možné získať a Sekretariáte SSB elektronickou poštou: ssampb@gmail.com, telefonicky: 302-5117; 374-0635

Prečo ešte stále filmový seminár?

História filmových seminárov siaha do počiatku 90. rokov 20. storočia. Vtedy som ako (pomerne) čerstvá absolventka filmovej a televíznej dramaturgie a scenáristiky, ktorú som študovala v Bratislave – vtedy už kultúrna referentka Zväzu Slovákov v Maďarsku – rozmýšľala o tom, ako napomôcť spropagovanie slovenskej kinematografie v Maďarsku, priblížiť Slovákom v Maďarsku tú časť slovenskej kultúry, ktorú zrejme dobre nepoznajú. Rozhodla som sa pre formu seminára – prehliadky slovenských filmov, kde by nešlo len o premietanie diel, ale aj o úvody k projekciám, o odborné vstupy a prednášky z filmovej tematiky – z dejín slovenského filmu, upresnenia filmových žánrov a pod. Treba pripomenúť, že podujatie bolo a je určené predovšetkým študentom gymnázií a poslucháčom slovenčiny tunajších vysokých škôl, pričom k seminaristom sa, samozrejme, môžu pridať aj ďalší záujemcovia o slovenský film. Prvý filmový seminár sa konal v roku 1992, v budove, kde sídlil Zväz Slovákov v Maďarsku, a premietalo sa ešte cez TV obrazovku. Od roku 1993 do roku 2014 sme filmové semináre organizovali v budapeštianskom Slovenskom inštitúte. Neskôr nastali problémy s priestormi, podujatie sa konalo na viacerých miestach – naposledy v kine Cirko Gejzír. Od r. 2008 je organizátorom podujatia Slovenské divadlo Vertigo. Filmové semináre sú trojdňové stretnutia so slovenskou kinematografiou, v rámci ktorých sme mali možnosť predstaviť záujemcom desiatky (ba už môžeme hovoriť o stovkách!) slovenských hraných, dokumentárnych, animovaných a študentských filmov a mnohých renomovaných filmárov zo Slovenska. Premietania pravidelne dopĺňajú odborné prednášky, rozhovory. Našimi každoročnými hosťami a prednášajúcimi sú generálny riaditeľ Slovenského filmového ústavu **Peter Dubecký**, scenárista prof. **Ondrej Šulaj** a estetik prof. **Peter Michalovič**. V priebehu 26 rokov sme mohli medzi sebou privítať napr. režisérov **Martina Šulíka**, **Martina Hollého**, **Dušana Trančíka**, **Evu Borušovú**, **Vlada Balca**, **Marka Škopa**,

Juraja Nvotu, spisovateľa a scenáristu **Dušana Duška**, kameramana **Stanislava Szomolányiho**, filmového teoretika **Martina Cieľa**, scenáristku **Zuzanu Križkovú** a iných.

Prečo seminár? Ako som spomenula, cieľom bolo filmy nielen premietat', ale aj o nich hovoriť. Toto sa aj celé roky darilo plniť. Áno, hovorilo sa, debatovalo – v kinosále, na chodbách, ba dokonca aj v bufete. Dnes je situácia iná a seminár má skôr charakter prehliadky. Všetko sa zrýchlilo, mladí sú zaneprázdnení, filmy (snáď aj slovenské?) si sťahujú z internetu a každý sa niekam ponáha. Kedysi boli seminaristami – teda jadrom podujatia, ktorí na premietaniach sedeli od začiatku do konca – študenti našich gymnázií, poslucháči segedínskej univerzity i ELTE, občas študenti slovenského lýcea v Nadlaku. Dnes tvoria to jadro skôr len gymnazisti. Poslucháči ELTE prichádzajú na jednotlivé filmy a v Segedíne sa vďaka Spolku segedínskych Slovákov a jeho predsedovi **Jánovi Benčíkovi** už roky takisto koná filmová prehliadka. Presnejšie, každý rok tam putuje kolekcia filmov z Budapešti. Napriek tejto skutočnosti ideme ďalej, pretože si myslím, že je iné pozrieť si film cez monitor alebo obrazovku a iné je ho vidieť na plátne. Veď aj o tom je film – o „pohybujúcich sa“ obrázkoch, ktoré obrazovka často pohltí. A hoci debaty sú už naozaj zriedkavé, vstupy, úvody k filmom sa ešte stále realizujú a návštevníci ich so záujmom počúvajú.

Kedysi bolo takisto oveľa jednoduchšie získať filmy na seminár, pričom veľkou pomocou nám bol aj náš partner, Slovenský filmový ústav (SFÚ). Boli roky, keď sa nenakrútil ani jeden nový slovenský film, vtedy sme siahli do archívu Ústavu a vyberali diela podľa istej tematiky, žánru. V poslednom čase sa situácia zmenila. Točí sa stále viac filmov, ale „panujú“ im producenti, a to predovšetkým zahraniční obchodní agenti, získať niektorý film zadarmo je už skôr výnimkou ako pravidlom. Takisto „nedostaneme“ film, kým sa neprezentuje na niektorom zahraničnom festivale. Z toho vyplýva, že v posledných rokoch sú náplňou

seminára nielen tie najnovšie snímky, ale aj filmy, nakrútené v predchádzajúcom roku, je to tak „pol na pol“.

Do minuloročného, v poradí 26. seminára, sa podarilo získať päť celovečerných hraných, šesť dokumentárnych filmov, ako aj práce študentov Filmovej a televíznej fakulty Vysokiej školy múzických umení v Bratislave. Čo sa týka celovečerných filmov, na svoje si prišli milovníci tanečno-hudobného filmu – *Backstage* (réžia **Andrea Sedláčková**), akčnej drámy – *Čiara* (réžia **Peter Bebjak**), romantickej komédie – *Všetko alebo nič* (réžia **Marta Ferencová**), psychologickkej drámy – *Nina* (réžia **Juraj Lehotský**), ako aj hudobnej rozprávky – *Spievankovo a kráľovná Harmónia* (réžia **Diana Novotná**). Dokumentárne filmy takisto zaujali pestrosťou tém: *Spýtaj sa vašich* (réžia **Barbora Berezňáková**) približuje rok 1968 v Československu. *Kroky na hrane* (réžia **Viliam Bendík**) vzdáva hold obetiam koncentračných táborov a upozorňuje na stále nebezpečenstvo fašizmu. Niečo navyiac (réžia **Pavol Kadlečík**, **Martin Šenc**) je film o dievčatku s chromozómom navyiac, ktoré prinieslo do života svojej rodiny oveľa viac, než by sme to mohli predpokladať. Švédi z osady (réžia **Katarína Farkašová**) hovoria o životoch slovenských Rómov, ktorí boli adoptovaní do Švédska. *Xenofóbia* (réžia **Barbora Šliepková**) je, ako to napovedá už aj názov filmu, o strachu z cudzieho. A napokon krátky film *Evy Križkovej* *Boj* hľadá paralely medzi bojovým umením a bojom, ktorý prebieha v našom vnútri. Spesťrením boli, ako vždy, študentské filmy rôznych žánrov. Je potešiteľné, že slovenská kinematografia žije, že sa točia filmy – či už „čisto“ slovenské, či v koprodukcii, že ich navštevuje stále viac divákov, že sú úspešné – tak hrané, ako aj dokumentárne, že sú prezentované na medzinárodných festivaloch. Pevne verím, že nestratia svojich prívržencov ani tu, v Maďarsku, a že si ich aj v budúcnosti pozrú buď v rámci filmového seminára, alebo na inej filmovej akcii. Neprejavíť záujem by bola naozaj škoda.

Nový rok z pera našich básnikov

Možno sú našim čitateľom nasledujúce básne známe, ale všetci vieme, že opakovanie je matkou múdrosti. Tí, ktorí sa s touto tvorbou **Juraja Dolnozemskeho**, **Alexandra Kormoša** a **Gregora Papučka** už stretli, si ju občasťvia v pamäti a tí, ktorí ju doteraz nepoznali, sa teraz dozvedia, ako vnímajú príchod nového roka naši majstri pera.

Alexander Kormoš

Štvorlístok

Iba vtedy zbadám, že
nad hlavou
mi preletujú ročné obdobia,
keď si uvedomím,

že si to vôbec nevšimam,
ako tých, čo sa
po štyroch lúčia so
starým, a vitajú

Keď sa nad ránom
prebudím,
nepozerám, koľko je hodín,
ale vstanem,

a dám sa do roboty,
ako by sa
každé ráno začínal
Nový rok.

Juraj Dolnozemský Pozdrav z diaľavy 2018

Veď sme ľudia,
mnohí bludy súdia.

Naveky zvedaví
hľadáme,
kreslíme záhady.
O šťastí snívame.

Ozaj, čo nám prinesie
nový rok?
Nech nám slabým
nehrozí šok!

K novým snom
úctu pribalíme,
dobrej nálade
sa vždy potešíme.

Očakávanie
prinesie tichú radosť?

Zážitky vábia ľudí!
Po horách hučia
obrovské duby.

Minulosť ukrýva
svoje kruhy!

V budúcnosť
veriť treba!

Človeče, k dobrým
činom povzbudzuj seba!

Bože náš, ochráň nás,
nech nám nehrozí bieda!

Gregor Papuček NOVOROČNÁ

Zamrzá duša.
Svet sa na ľad mení.
Starý rok chabne
v prúde večnej zmeny.

Vitaj, nový rok!
Varuj v tie dni chladné
z pece pravý bok,
nech nám nevypadne!

Daj požehnanie
do tých našich hrúd:
všetky výhonky
nech vyrastú v prút!

Nech ožaruje
pravda naše polia,
nech hojí rany,
čo nás ešte bolia!

Nech sa cencúle
v radosť rozpúšťajú!
Daj zdravie, šťastie,
hojnosť nášmu kraju!

Slovenský fašiangový ples

V Alfa Art Hoteli sa podvečer 9. februára zišli budapeštianski Slováci, aby sa spoločne zabavili na fašiangovom bále, ktorý usporiadala Slovenská samospráva Budapešti. Okrem poslancov obvodných samospráv a ich hostí prišli na ples predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy **Alžbeta Hollerová Račková**, hlavný radca Ministerstva ľudských zdrojov **Štefan Kraslán**, radkyňa veľvyslanectva SR v Maďarsku **Iveta Hermysová**, naši partneri a priatelia z Mojmíroviec či cimbalistka, koncertná umelkyňa **Viktória Herencsárová**. Milým prekvapením bol syn **Mariána Hromádku**, pána, ktorý už roky prispieva do tomboly hodnotnou cenou, niekoľkodňovým pobytom v štvorhviezdičkovom piešťanskom hoteli Balnea Esplanade. Keď už spomíname tombolu, aj teraz do nej prispel početnými cenami drevorezbár **Michal Zsolnai**, ako aj naši partneri z Mojmíroviec a zo Spišských Hanušoviec. Pre niektorých bolo dejisko bálu odruky, takže sme sa trochu dlhšie schádzali, ale napokon sa sála úplne zaplnila a ples sa mohol začať.

Hostí privítala predsedníčka SSB **Edita Hortiová**. Po nej nasledoval Komorný spevokol budapeštianskeho slovenského gymnázia, ktorý vystupoval striedavo so Slovenským folklórnym spolkom Lipa. Po večeri program pokračoval klobúkovým tancom a valčíkom súboru Lipa, ktorým tanečníci pozvali na parket účastníkov plesu. Do tanca hrala skupina *Format* zo Zlatých Moraviec. Hudobníkov **Eudovíta Kukučku** a **Branimíra Langga** sprevádzala spevom **Eva Oscitá**.

Ples by bez tomboly ani nebol plesom a neobišiel sa bez nej ani ten náš. Šťastnú ruku mali pani Herencsárová a pán **Imre Gulácsi**, ktorí si odniesli niekoľko cien. Cena CSSM poputovala do Mojmíroviec, vyhral ju pán starosta **Martin Pálka**. No a do Spišských Hanušoviec, ale aj do Piešťan pôjdu manželia Hortiovcí. Veľmi radi by sme ich tam sprevádzali všetci, ceny sú však len pre dve osoby a tak nám zostáva veriť, že dobrá tradícia našich slovenských priateľov pretrvá a o rok sa ju podarí vyhrať niekomu z nás ostatných.

Liptovský Hrádok spojil s Budapešťou Ján Nepomuk Bobula



Foto: *Lubomíra Fallerová*



Na pozvanie Slovenskej samosprávy VI. obvodu Budapešti sme na prelome novembra – decembra opäť mierili do hlavného mesta Maďarska. Tento krát sedelo v autobuse 25 mladých ľudí, členov liptovskohrádockého folklórneho súboru Majerán, kultúrna referentka Mestského úradu Liptovský Hrádok **Danica Žiaková** a viacerí aktivisti. V duchu som prerátavala, po koľkýkrát je to od roku 2003? Vtedy totiž vyklíčilo naše priateľstvo so Slovákami žijúcimi v Maďarsku.

Pred pätnástimi rokmi sme sa viezli autobusom do Budapešti „po stopách dovalovských a liptovských murárov“, ich staviteľského diela, ktoré sa stalo súčasťou svetového kultúrneho dedičstva. V tom roku uplynulo 100 rokov od úmrtia dovalovského rodáka J. N. Bobulu, ktorého „životná cesta je vyznačená nezmazateľnou stopou z dovalovskej chalupy až po peštiansky palác“ (K. Wlachovský o J. N. Bobulovi). Pred jeho palácom na Andrásyho triede 62 nás vtedy čakal predseda Slovenskej samosprávy VI. obvodu Budapešti **Ladislav Petro**. Všetko, čo Ladislav vykonal, dosiahol v objavovaní čias minulých, si zasluhuje obdiv, hlbokú úctu a vďačnosť. Kto spozná tohto aktívneho, cieľavedomého pána, určite mi uverí, keď poviem, že uplynulých 15 rokov sme vďaka nemu žili nadšením i my, odkrývajúc mnoho

cenného z našich spoločných dejín. Tak ako píše sám: „Nie je to náhoda, veď poznávanie a vysvetľovanie prítomnosti je nepredstaviteľné bez hlbšieho poznania minulosti. Zvlášť je to pravda v našom prípade, veď dnešný Terezín sa vlastne vytváral vtedy, keď na jeho území žilo snáď najviac Slovákov v histórii.“ (Ladislav Petro: Ján Nepomuk Bobula (1844 - 1903) Život a dielo)

Odvtedy sme sa každý rok v hojnejšom, či menšom počte zvitavali buď v Budapešti, alebo u nás v Dovalove-Liptovskom Hrádku. Z mnohých cenných podujatí spomeniem odhalenie pamätnej tabule J. N. Bobulu v roku 2003, vypátranie hrobu, posvätenie nového náhrobného kameňa na cintoríne na Fiumejskej ceste (2004), prvú návštevu Slovákov z Maďarska v Dovalove (2004), spoločný program na Dni budapeštianskych Slovákov a Slovenských Vianociach (2004), Anjelské Vianoce v Dovalove s Budapeštianskym slovenským speváckym zborom Ozvena (2005), udeľenie titulu Čestný občan Terezína J. N. Bobulovi in memoriam (2009), predstavenie dovalovských ochotníkov v Budapešti, slávnosť 170. výročia narodenia J. N. Bobulu v marci 2014 v Dovalove, odhalenie pamätnej tabule slovenským pltnikom pri príležitosti 200. výročia príchodu Slovákov do Pešti (2015), pútnický zájazd z Liptovského Hrádku do

Zalaváru, oslavy 700. výročia prvej písomnej zmienky o meste Liptovský Hrádok (2016), Terezínske hody (2017), odborné sympóziá a iné kultúrno-spoločenské stretnutia.

Odkladáme si čísla časopisov Budapeštiansky Slovák a Ľudové noviny. Popularizujeme naše nevšedné vzťahy cez webové stránky www.dovalovo.sk, www.liptovskyhradok.sk, píšeme do Mesačníka mesta Liptovský Hrádok, regionálnych novín Liptova, natáčame krátke video-reportáže.

Nebude tomu inak ani tentoraz. Odchádzali sme k vám 30. novembra krátko po ôsmej hodine. Boli sme ešte na Liptove, keď natešení Majeránci (majerán - rozmarín – zelená vetvička v svadobnom pierku) spustili muzicírovanie. Cestou do Budapešti i späť domov sme vyspievali nespočetné množstvo slovenských piesní. Na mieste nášho ubytovania nás milo privítala a po oba dni nás sprevádzala podpredsedníčka Slovenskej samosprávy VI. obvodu Budapešti **Mária Šutinská**. Po večer folklórny súbor Majerán (www.cindruska.sk) vystúpil v Benczúrovom dome. Predstavil sa spevmi, tancami z rodného Horného Liptova a z iných folklórnych regiónov Slovenska – Zamaguria, Podpoľania, Zemplína, Šariša, Horehronia, vždy v patričnom rázovitom kroji. Veríme, že svojim vystúpením odovzdal prítomnému publiku svoju nefalšovanú radosť, nadšenie z tanca a

spevu, a tým rozohrial i vaše srdcia. K úcte ku kultúrnemu dedičstvu vedie členov súboru umelecká vedúca, choreografka, pedagogička **Elena Jurenová** so spolupracovníkmi. Sama doprevádza tanečníkov spevom. K príjemnej atmosfére večera prispelo i stretnutie s predsedníčkou slovenského voleného zboru XIII. obvodu **Zuzanou Hollósyovou**, podpredsedníčkou Slovenskej samosprávy II. obvodu **Lubomírou Fallerovou** a predsedom slovenského zboru VIII. obvodu **Kazimírom Kápolnaiom**. Naše vystúpenie si prišla pozrieť aj zástupkyňa starostky VI. obvodu Budapešti **Márta Simonffyová**. Máme nádej, že priateľské návštevy budú zasadené i do rámca vzťahov medzi samosprávami Terezína a Liptovského Hrádku. Tým by sme prehĺbili a umocnili naše cezhraničné kontakty. Chceme sa o to pričiniť i my ešte aktívnejším prístupom. Po programe nás čakala chutná výdatná večera.

Nebolo tomu inak ani v Kultúrnom dome Sándora Petőfiho v obci Čemer v sobotu 1. decembra. Ďakujeme predsedníčke tamojšej slovenskej samosprávy **Alžbete Szabovej** za srdečnú atmosféru, za dobré koláčiky, zemiakové placky, za spontánnosť žien pri záverečnom tancovaní karičiek, i za možnosť vidieť zručnosť Čemerčanov na prekrásne pripravenej výstave medovníkov „Naša sladká dedina“. Za sprievodcovskú službu

ďakujeme **Ágnes Kelemenovej**. Veríme, že nepotrvá dlho a čemerské folklórne združenie Furmička pricestuje k nám do Liptovského Hrádku. Tým by sme obohatili našu vzájomnosť, a hlavne preniesli nevšedné kontakty i do mladších vekových skupín. Každému podľa jeho vôle, taký bol náš výborný obed. S pribalenými bohato pocukrovanými koláčikmi sme sa počastovali po večernom príchode pred hrádockým kultúrnym domom.

V neposlednom rade sa chcem poďakovať zástupcovi predsedníčky Slovenskej samosprávy Budapešti **Pavlovi Beňovi**. Ten nás sprevádzal večernou Budapešťou, niekoľkých vyviezol historickou lanovkou do Národnej galérie a odtiaľ dopravil do Čemeru. Členov súboru nadchla úžasná metropola. Spreádzanie po Budapešti so slovenským výkladom je vždy pre nás neoceniteľné. Také je vždy i prijatie u predsedníčky Celosťátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku **Alžbety Hollerovej Račkovej**, ktorá sa nám ochotne venuje.

Prísť do Budapešti je pre nás prísť už ako k dobrým známym, blízkym susedom. Je tomu tak preto, lebo vždy cítime, že nás vítate priateľsky, srdečne, našou slovenčinou. Veríme, že sme i týmto stretnutím prispeli k zvýšeniu národného povedomia. Dovidenia na Slovensku, milí budapeštianski Slováci!

Zdenka Jurčová



Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová
predsedníčka

Pavol Beňo
zástupca predsedníčky

Alžbeta Árgyelánová

Eva Fábriánová

Levente Galda

Rozália Papová Polereczká

Ladislav Petro

Sekretárka:

Lubomíra Fallerová

Adresa SSB:

Akadémia ul. 1, Budapešť 1054

Telefón: 302-5117

E-mailová adresa:

ssambp@gmail.com

Redakcia

Lubomíra Fallerová
šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová
jazyková redaktorka

Edita Hortiová

Pavol Beňo

Eva Fábriánová

Rozália Papová Polereczká

Alžbeta Árgyelánová

Slovenský bál v Budapešti



Foto: EF

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme
Samospráve hlavného mesta Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

BUDAPEŠTIANSKY
SLOVAK

Časopis Slovenskej samosprávy Budapešti. Náklad: 1000 výtlačkov.
Za vydanie zodpovedá predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti *Edita Hortiová*.
Adresa redakcie: 1054 Budapešť, Akadémia u. 1, tel./fax: 302-5117, e-mail: ssambp@gmail.com
Uzavierka čísla 11. februára 2019.
ISSN 1416-6453. Tlač: CZEDE Kft., Budapešť



B U D A P E S T I SZLOVÁK

A FŐVÁROSI SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT LAPJA
XXIV. ÉVFOLYAM I. SZÁM 2019. FEBRUÁR

Cimbalom művészek újévi hangversenye Rákoskeresztúron

Rákoskeresztúr az idén már tizennegyedik alkalommal látta vendégül Herencsár Viktória cimbalomművészt és vendégeit, akik 2019. január 12-én este Nemzetközi Újévi Cimbalomkoncert keretében a Vigyázó Sándor Művelődési Házban léptek a zeneszerető közönség elé. A művészek előző nap a budapesti Duna Palotában mutatták be ezt a műsorukat.

Budapest Főváros XVII. kerületi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzata idestova hatodik éve támogatja ezt a hagyományos, nagy népszerűségnek örvendő rendezvényt, amelyre minden évben Szlovákiából és más országokból is érkeznek vendégművészek.

A műsor első részében Herencsár Viktória a saját műveit adta elő a Duna Szimfonikus Zenekar kíséretében.

A Duna Szimfonikus Zenekart Deák András karmester vezényelte. Fazekas Tamás dobos, Horváth András Ádám gitáron, Temesi Bertalan pedig basszusgitáron egészítette ki a művek előadását.

A második részben a külföldi vendégek mutatkoztak be. Az iráni Mehdi

Siadat egy a cimbalomhoz hasonló húros-ütős hangszerezen szólaltatta meg hazája népzenejének dallamait. Őt a Besztercebányai Cimbalom Trió felépése követte. Andrea és Zuzana Stračinová valamint Tina Gubová (mindhárman a Besztercebányai Művészeti Akadémia hallgatói és Herencsár Viktória tanítványai) három cimbalomcsodálatos hangzásában adta elő Győre Zoltán: Trietto, Anonymus Io son'un pellegrin és Eugen Suhon: Danza Slovaca című műveit. A koncert Berta Alexandra Junior Prima díjas citerás népdalénekes fellépésével ért véget, aki Herencsár Viktória, Mehdi Siadat és a Besztercebányai Cimbalom Trió kíséretében énekelt az újköszöntő dalt.

Herencsár Művésznő a Cimbalom Világszövetség elnöke és megalapítója. Kitüntetéses eredménnyel végezte el a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Tanárképző Tagozatát. A Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karán művelődési és menedzseri diplomát szerzett. Főiskolai tanulmányainak befejezését követően több alapfokú zene-

iskolában és zeneművészeti szakközépiskolában tanított. 1997-től a Besztercebányai Művészeti Akadémia vendégtanára, ahol 2012-ben a Művészetek Doktorává avatták.

Vendégtanárként 2006-ben előadásokat tartott a Pekinai Kínai Zeneakadémián, valamint koncerteket adott a Bartók év alkalmából. A pekini televízió által készített cimbalomtörténelmi program egyik főszereplője volt.

A művésznő 1973-tól a Magyar Rádió szólistája, 1975-től pedig a Magyar Állami Operaház zenekarának tagja.

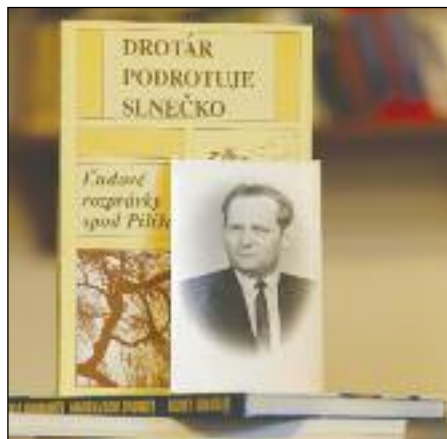
Klasszikus és népzene egyaránt játszik. A világ számos országában vendégszerepelt. Számos könyvet és tudományos értekezést írt, cimbalomtörténelmi előadásokat és hangszerbemutatókat tartott.

Herencsár Viktória eme nagyívű életútja és művészi sikerei mellett is megmaradt szerény, kedves és nagyszerű embernek.

Papné Polereczki Rozália

Lami István, a népművelő

Az elmúlt év novemberének végén az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala adott otthont annak az Országos Szlovák Önkormányzattal, a Magyarországi Szlovákok Kulturális Intézetével és a szlovák nemzetiségi szószólóval együttműködésben megrendezett emlékülésnek, amelyen a pályatársak és a tanítványok idézték fel a 2010-ben elhunyt Lami István néprajzkutató és művelődésszervező, a magyarországi szlovák közösség kiemelkedő személyiségének munkásságát.



Lami István (Štefan Lami) 1925-ben, egy Galga menti szlovákok lakta kis faluban, Püspökhatvanban született, amelynek a lakói ekkor még egy hagyományos paraszti faluközösségben éltek. A fiatal Lami István 1946-ban került ki ebből a falusi közösségből és vált a magyarországi néptánc mozgalom jeles egyéniségévé. Különböző néptánc együttesekben táncolt, két évig szólótáncosként is szerepelt. A Népművelési Intézet munkatársaként, a népi együttesek irányító szakembere, országos néptánc-fesztiválok szervezője lett.

Lami István több évtizeden át segítette és szervezte a hazai szlovákság kulturális életét. Az 1960-as években kezdte lejegyezni szülőfaluja, Püskökhátvan szlovák népdalait és szokásait, majd az ezt követező évtizedekben gyűjtéseit kiterjesztette az ország többi területére is, s ezzel megalapozta a magyarországi szlovák nyelvszigetek kultúrájának összehasonlító vizsgálatát. A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége keretében 1972-ben létrehozta a honismereti és néprajzi szekciót, amelynek a titkáráként néprajzi táborokat szervezett. Ezekben a tábo-

rokban vette kezdetét a hazai szlovákok tradicionális kultúrájának csoportos terepvizsgálata.

Az emlékülés résztvevőit Fürjes Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára, Szalayné Sándor Erzsébet nemzetiségi ombudsman-helyettes, Hollerné Racskó Erzsébet az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke és Paulik Antal szlovák parlamenti szószóló köszöntötte.

A résztvevők közül sokan felelevenítették a Lami Istvánhoz kötődő sze-

mélyes emlékeiket. Valamennyien kiemelték Pista bácsi közvetlen derűs egyéniségét és szerénységét. Méltatták hozzáértését és azt a kitartó szorgalmát, amellyel gyűjtötte rendszerezte és közölte a magyarországi szlovákok szokásait, dalait, meséit és balladait.

Az egész napos rendezvényt Lami Mónika, az ünnepelt lánya festményeiből összeállított „Örökségünk üvegképeken” című kiállítás megnyitása valamint a Püskökhátvani Népi Együttes műsora színesítette.

Benyo Pál

A népművelő szó fogalmát és jelentését a Szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán Drien Karcsi bácsitól tanultam meg a Pedagógia Tanszéken és már akkor megfogalmazódott bennem, hogy ezért vagyunk ezen a Főiskolán, hogy szlovák népművelők lehessünk.

És már akkor voltak példaképeim a saját nemzetiségem területéről a szüleiemen kívül Gyivicsán Anna, akkori tanárom a főiskolán és Lami Pista bácsi. Hogy miért szólítottam Pista bácsinak, annak az az oka, hogy már gimnazistaként ismertem meg Őt, amikor a néptánc próbán megjelent a Szlovák Gimnázium tornatermében az igazgató úrral és bemutatta Tímár Sándor urat és Gerő Pali bácsit, akikkel együtt dolgozhatunk. Emlékezetes pillanat volt. (Egyébként ismert volt a diákok körében, hiszen gyermekei is ennek az iskolának tanulói voltak.)

Sajnos, Pista bácsi fizikailag nincs köztünk, én mégis úgy érzem, hogy velünk van. Hallom a megjegzéseit, emlékszem a tanácsaira, figyelmeztetéseire és jó ízű szlovák kifejezéseire.

Mint a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége munkatársa – kulturális referense – fontosnak tartotta a szlovák fiatalok képzését, a szlovák kulturális életbe való aktív bevonását. A Szlovák Szövetség minden évben megszervezte az úgynevezett kultúrkerutát, amely során egy-egy település táncgyűjtését, ill. amatőr színjátzóit eljuttatta az ország szlovákok által lakott településeire. Ehhez a program-

hoz csatlakozott a Szlovák Gimnázium és Kollégium vezetése, felismerve azt a lehetőséget, hogy a diákok kulturális tevékenységének bemutatása kiváló lehetőség az iskola népszerűsítésére a szlovák falvakban. Ennek a kultúr csoportnak volt egy táncgyűjtése, színjátzó csoportja és gimnazistaként az általam vezetett kamarakórusa, valamint egy-egy citerás és harmonikás leány a nógrádi falvakból.

Pista bácsi tudatosan megszervezte a különböző hagyományörző csoportok, pávakörök vezetői számára a képzést, amely nagy hiányt pótol, ugyanis ezek amatőr csoportokként működtek szakmai vezető nélkül. A szakmai vezetés képzése a Magyar Művelődési Intézet feladata volt, ahová Pista bácsi a néptáncos szakmai múltja és a szlovák nemzetiség képviselőjeként került be.

Csehszlovákiában a Matica slovenská kétéves koreográfusképzést szervezett a határon túli szlovák együttes vezetői számára, ahová Pista bácsi javaslatára évente 10-12 táncgyűjtés vezető juthatott ki. Figyelemmel kísérte a csoportok, táncgyűjtések munkáját, majd annak alapján kiválasztotta az együttest, amely képviselhetette a magyarországi szlovákok kultúráját Szlovákiában. Detván megrendezett a Határon Túli Szlovákok Fesztiválján.

Pista bácsi arra ösztönzött, hogy vonjuk be a fiatalokat a hagyományok, népdalok és néptáncok felkutatásába, gyűjtésébe, valamint ezek feldolgozásába és színpadi megjelenítésébe. Példa-

kép volt. Nemcsak beszélt róla, meg is mutatta, hogyan kell gyűjteni.

Had említsem példaként egyik-másik tanácsát. *Nem elég a faluban megénekeltetni Julika nénit a falu felső végén, de ugyanazt a dalt vegyük fel Annus nénitől a falu közepén, de az alvégen élő Markát is énekeltesük meg.*

De a néptánc gyűjtéshez is adott bőven tanácsot. *Zuzka, először az anyanyelvükön kezdjél beszélni az informátorhoz, majd fogadd el a pálinkájukat, vigyél bort, hogy jó kedve legyen és majd utána lesz kedve táncolni. Hát a tanácsait megfogadtam és sikerrel jártam.*

Nehéz volt döntenem, hogy elhagyjam a pedagógus pályát a szlovák nyelv oktatását, de megtiszteltetés volt számomra, az Ő hosszas kérésére, nyomdokaiba lépni és folytatni az általa megkezdett munkát a Magyarországi Szlovákok Szövetségében és a Magyar Művelődési Intézetben.

Nem felejttem el pesszimista hangulatú szavait, *Zuzka, keď ja odídem, toto už nikoho nebude zaujímať.*

És boldog vagyok, hogy nem így történt. Gyermekei, családja, szélesebb családja, környezete és a szlovákság tovább viszi az örökséget.

Drahý Pista báči, som presvedčená, že sa Ti srdce chveje, keď počuješ stovky detí spievať v Slovenskom škóvránkovi, v Slovenských spievankách, alebo ich vidíš tancovať na prehládke Vo víre tanca.

**Hollósy Tiborné /
Zuzana Hollósyová**